

Driejarenbeleidsplan 2015 – 2017

Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren

1 juli 2015

taal:
unie

KB


VLAAMSE
ERFGOED
BIBLIOTHEEK



digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

Inhoud

Concept

Driejarenbeleidsplan 2015 – 2017

Inleiding	5
1 Over de DBNL	6
1.1 Wat is de DBNL?	
1.2 De DBNL en het overheidsbeleid	
2 Een nieuwe beheersstructuur voor de DBNL	6
2.1 Commissie DBNL	
2.2 Koninklijke Bibliotheek (KB)	
2.3 Vlaamse Erfgoedbibliotheek	
2.4 Werkgroep content	
2.5 Tijdelijke werkgroepen	
2.6 Nederlandse Taalunie	
3 Toekomstvisie	8
4 Activiteiten voor de integratie van DBNL in de KB	8
4.1 Transitie	
4.2 Rechten in verband met de transitie	
5 Reguliere activiteiten voor 2015 – 2017	9
5.1 De collectie	
5.2 De website dbnl.org	
5.3 Presentatie in andere omgevingen (van derden)	
5.4 Rechten, voorlopige strategie	
5.5 Communicatie	
6 Financiën	15
6.1 Begroting	
6.2 Nadere bepalingen	
7 Tot slot: wat moet zijn bereikt op 31 december 2017	16

Inleiding

De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) is op 1 januari 2015 overgegaan naar de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag (KB). Een Vlaams- Nederlandse Commissie DBNL met vertegenwoordigers van de Nederlandse Taalunie, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en de KB zet de beleidslijnen uit. De KB zal de collectie verder uitbouwen en ontsluiten.

Integratie in de KB betekent een betere garantie voor een duurzaam beheer van deze unieke verzameling Nederlandstalige teksten. Eenmaal ingebed in de digitale infrastructuur van de KB, kunnen de teksten ook via andere kanalen dan alleen de website *DBNL.org* in Nederland en Vlaanderen voor het publiek toegankelijk worden gemaakt.

In dit driejarenplan geeft de Commissie DBNL aan welke doelen zij in de periode 2015 – 2017 wil bereiken en welke activiteiten daarvoor worden ondernomen.

1 Over de DBNL

1.1 Wat is de DBNL?

De DBNL is een digitale collectie van teksten die behoren tot de letterkunde, taalkunde en cultuurgeschiedenis van het hele Nederlandse taalgebied. De DBNL biedt via de website *dbnl.org* gratis onderzoeksmateriaal, leermateriaal en leesmateriaal voor een algemeen publiek, onderzoekers, docenten en studenten binnen en buiten het taalgebied. De collectie is representatief voor het gehele Nederlandse taalgebied. De teksten lopen van de vroegste tijd tot heden.

Wat deze digitale bibliotheek uniek maakt is dat de teksten in onderlinge samenhang gepresenteerd worden en dat ze uit nagenoeg 100% gecontroleerde full-text bestaan. Eind 2014 zitten er in de collectie ongeveer 11.000 titels die op deze hoogwaardige manier gedigitaliseerd zijn. Daarnaast zijn er nog circa 8 miljoen pagina's pdf-scans met ongecorrigeerde OCR-bestanden. Die kunnen dienen als grondstof voor de vervaardiging van tekstbestanden volgens de DBNL-norm.

De DBNL is een Nederlands-Vlaams initiatief.

1.2 De DBNL en het overheidsbeleid

Het Nederlands is een officiële taal in Nederland, Vlaanderen, Suriname en het Caribische deel van Nederland. Een gezamenlijke online collectie van de Nederlandstalige literatuur uit al die gebieden doet recht aan dit gegeven. Wanneer dit Nederlandstalige erfgoed op een hoog kwalitatief niveau toegankelijk is, komt dat de positie van de taal en cultuur zowel binnen als buiten die landen ten goede. Daarom ligt het ook voor de hand dat de overheden op dit punt samen beleid voeren binnen het kader dat voor het gemeenschappelijk taalbeleid is opgezet, namelijk de Nederlandse Taalunie (verder Taalunie).

2 Een nieuwe beheersstructuur voor de DBNL

2.1 Commissie DBNL

In 2013 is een Commissie DBNL ingesteld door de Taalunie. De Commissie bepaalt het beleid ten aanzien van de DBNL en staat er voor in dat de DBNL als een gezamenlijk Nederlands-Vlaams project wordt beheerd en gepresenteerd. De Commissie bestaat uit twee vertegenwoordigers van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek, twee van de KB en twee van de Taalunie waaronder de algemeen secretaris. Laatstgenoemde is tevens voorzitter. De Commissie stelt de meerjarenplannen op en evalueert jaarlijks de uitvoering ervan door de KB.

2.2 Koninklijke Bibliotheek (KB)

De KB zorgt sinds 1 januari 2015 voor de uitvoering. Dit houdt in:

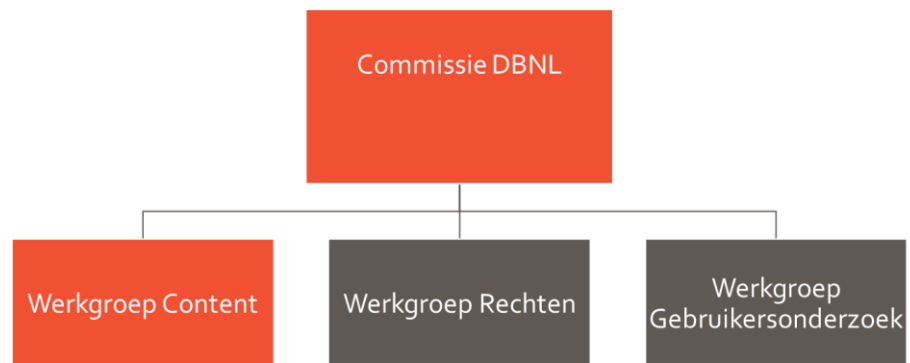
- onderhouden van de collectie en de database;
- digitaliseren en metadateren van nieuwe content;
- bewaken en borgen van de kwaliteit van de collectie en de metadata;
- duurzaam bewaren van gedigitaliseerde teksten;

- aanvullen van de database op aanwijzing van de *Werkgroep content*;
- verkrijgen van licenties tot exploitatie en hergebruik van gescand werk;
- beschikbaar stellen van metadata en teksten;
- integreren van de werkprocessen en digitale bestanden in de KB infrastructuur, i.c. de nationale digitale bibliotheek.

De KB dient jaarlijks vóór 1 oktober bij de Taalunie een subsidieaanvraag in.

2.3 Vlaamse Erfgoedbibliotheek

De Vlaamse Erfgoedbibliotheek verzorgt het secretariaat en de logistieke ondersteuning van de *Werkgroep content*, die adviseert over de inhoud van de collectie (zie hieronder). De Erfgoedbibliotheek kan op verzoek van de Taalunie of de KB ad hoc bijkomende taken opnemen. Voorbeelden zijn hulp bij het klaren van auteursrechten voor de Belgische context en assistentie om te digitaliseren materiaal te verkrijgen dat alleen in Vlaanderen aanwezig is.



2.4 Werkgroep content

De *Werkgroep content* (zie sub 2.4) adviseert de Commissie DBNL over alle inhoudelijke aspecten van de collectie. De werkgroep wijst titels, collecties, auteurs of andere gegevens over teksten die gedigitaliseerd moeten worden, aan. De adviezen zijn in hoge mate bindend, maar het is de Commissie die beslist. De werkgroep zorgt voor aftoetsing van zijn adviezen binnen de onderzoeks-, bibliotheek-, erfgoed- en onderwijssectoren. Daartoe stelt hij een pool van deskundigen in.

2.5 Tijdelijke werkgroepen

De Commissie DBNL kan zich te allen tijde laten bijstaan door tijdelijke werkgroepen. Zo is ten tijde van het opstellen van dit driejarenplan een *Werkgroep rechten* bezig met de ontwikkeling van een rechtenstrategie. De werkgroep wil in de loop van 2015 zijn werk afronden. In 2013 en 2014 liet de Commissie zich adviseren door een *Werkgroep gebruikersonderzoek*.

2.6 Nederlandse Taalunie

De Taalunie financiert de DBNL. Jaarlijks kent zij een bedrag toe voor een actieplan dat gebaseerd is op een meerjarenplan van de Commissie DBNL.

3 Toekomstvisie

De Commissie DBNL heeft de ambitie om de DBNL uit te bouwen tot een relevante collectie die het gehele Nederlandse taalgebied representeert in een kwaliteit en samenhang die aansluiten bij de behoeften van de gebruikers. Zij streeft ernaar dat over tien jaar in ieder geval de kern van de Nederlandstalige literatuur deel uit maakt van de collectie, dat wil zeggen de belangrijke primaire teksten en de bijbehorende secundaire literatuur. Wat de Commissie DBNL voor ogen staat is een collectie die bij gebruikers wereldwijd gewaardeerd wordt om haar representativiteit voor de literatuur van het Nederlandse taalgebied en om de hoogwaardige digitaliseringskwaliteit van de full text doorzoekbare teksten die er deel van uitmaken.

Literatuur- en taal wetenschappers, historici, studenten en docenten en liefhebbers van de Nederlandse taal en letteren moeten deze collectie weten te vinden en in principe de teksten gratis kunnen raadplegen en downloaden. Dat betekent dat de collectie in de toekomst niet alleen via de website dbnl.org wordt ontsloten maar dat ze via aanvullende kanalen nóg toegankelijker wordt voor die doelgroepen. Door de opname in de infrastructuur van de KB is daar meer mogelijkheid voor dan voorheen.

4 Activiteiten voor de integratie van DBNL in de KB

4.1 Transitie

Op 1 januari 2015 is de DBNL overgenomen door de KB. De personeelsleden die tot dan toe in vaste dienst waren bij de Stichting DBNL zijn sindsdien in dienst van de KB. Ook de databank is overgedragen.

Het zal ongeveer drie jaar duren om de DBNL te integreren in de infrastructuur en de processen van de KB. De hoofdcomponenten voor dit traject zijn omschreven in bijlage 2 bij dit document. Hieronder volgt een korte weergave van de acties die de KB in dit kader onderneemt:

- Teksten worden opgeslagen in de KB- infrastructuur, maar omdat de huidige DBNL webomgeving nog geheel gericht is op de eigen interne structuur, zal pas wanneer de beschikbaarstellings-omgeving is vernieuwd, de oude opslag kunnen komen te vervallen.
- Materiaal uit de DBNL-collectie komt behalve via de gespecialiseerde *website dbnl.org* ook beschikbaar via Delpher en via dataservices voor grootschalig datagebruik in Nederland en Vlaanderen.
- De metadata van DBNL worden geïntegreerd in die van de KB. Dat betekent dat ze onderdeel gaan uitmaken van het Gemeenschappelijk Geautomatiseerd Catalogussysteem (GGC). Zo kunnen ze hun weg vinden naar andere diensten en systemen, die voor de tekst kunnen terugverwijzen naar de KB-opslag.
- Technisch is er nog niet direct de noodzaak om de scanactiviteiten op een lijn te brengen. Ze worden in ieder geval in de onderhavige beleidsperiode apart gehouden vanwege verschillen in werkwijze en doel.

- Uit oogpunt van beheer moet de website ondergebracht worden in de KB-softwareomgeving. Wanneer een speciale DBNL-website tegen eind 2017 het meest wenselijke middel voor de presentatie blijkt te zijn, zal de KB de huidige site herbouwen naar de dan heersende stand van de techniek en de nieuwe wensen van gebruikers.

4.2 Rechten in verband met de transitie

Omdat de KB verantwoordelijke uitgever wordt van database en teksten, moet zij ervoor zorgen dat binnen twaalf maanden na de overdracht en binnen de grenzen van redelijkheid voldaan wordt aan de wettelijke verplichtingen. Ze inventariseert daarvoor welke andere rechthebbenden er eventueel op delen van de database zijn en sluit nieuwe contracten met deze rechthebbenden.

De KB informeert begin 2015 de auteursrechthebbenden dat de DBNL aan de KB is overgedragen en dat de KB alle verplichtingen van de DBNL zal nakomen.

Ze brengt de OPT OUT-procedure zowel technisch als procesmatig in orde. Voor verweesde werken uit de jaren '40 en '50 sluit ze een vrijwaringovereenkomst met LIRA. De *Werkgroep rechten* werkt een licentiestrategie uit voor de toekomst (zie sub 5.4).

5 Reguliere activiteiten voor 2015 – 2017

De periode van 2015 – 2017 jaar staat weliswaar in het teken van de overgang naar een nieuwe situatie. Dat neemt niet weg dat in die tijd de collectie in hetzelfde tempo als voorheen wordt uitgebreid met nieuwe teksten. De ontsluiting van de collectie, inclusief de na 2014 toegevoegde teksten, gebeurt in deze beleidsperiode via de bestaande website *dbnl.org*.

5.1 De collectie

De collectie DBNL is een digitale collectie van teksten die behoren tot de Nederlandse letterkunde, taalkunde en cultuurgeschiedenis die loopt van de vroegste tijd tot heden en die representatief is voor het gehele Nederlandse taalgebied.

De definitie is van de *Werkgroep content*. Van nu af aan is die leidend voor de opbouw van de collectie. De inhoud van alle nieuw toe te voegen werken wordt er aan getoetst.

kwaliteit

De hoge digitaliseringskwaliteit is wat gebruikers en andere belanghebbenden het meest waarderen aan de collectie. Dat bleek uit een onderzoek onder gebruikers¹ en uit een peiling in 2014 naar de visie van belanghebbende organisaties. Die kwaliteit blijft ook in de toekomst de standaard.

¹ Gebruikersonderzoek naar de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, mei 2014, door ICSB, Marketing en Strategie, Capelle aan den IJssel.

aangroei

De groei van de collectie blijft gelijk aan die in voorafgaande jaren. De Taalunie stelt jaarlijks een bedrag beschikbaar waarvoor circa 240.000 pagina's gedigitaliseerd kunnen worden. Het gaat om een resultaatverplichting met een marge van 5%.

prioriteit voor de literaire canon

In 2025 moet de kern van de Nederlandse letteren deel uitmaken van de DBNL. Dat wil zeggen de primaire teksten en de bijbehorende secundaire teksten. Dat heeft de Commissie zo bepaald op advies van de *Werkgroep content*. De KB zal de komende drie jaar het jaarlijkse Taaluniegeld voor digitalisering voor het leeuwendeel daaraan besteden. De *Werkgroep content* stelt elk jaar een concrete selectie van titels op waarbij hij zich zal laten leiden door het standaardwerk *Geschiedenis van de Nederlandse Literatuur*². Hij houdt daarbij ook rekening met wat praktisch haalbaar en economisch is en zal ruimte openlaten voor opportuniteiten. Dat laatste betekent ook dat er werk op het gebied van Nederlandse taal en talig cultureel erfgoed zal worden opgenomen als zich daarvoor een gunstige gelegenheid voordoet. De adviezen van de *Werkgroep* aan de Commissie DBNL zijn in hoge mate bindend.

toevoegingen aan de collectie buiten bezwaar van de Taaluniemiddelen

De KB of andere organisaties kunnen in principe teksten toevoegen buiten bezwaar van de financiële middelen van Taalunie. Uiteraard moeten die teksten voldoen aan de vereiste hoge digitaliseringskwaliteit. Ze moeten passen binnen de definitie van de collectie en de representativiteit niet verstoren. Alle voorstellen voor nieuw toe te voegen teksten worden ter advisering aan de *Werkgroep content* voorgelegd.

herkenbaarheid

De met Taalunie-geld gedigitaliseerde teksten zijn binnen de collectie DBNL, als zodanig herkenbaar. Dit ook met het oog op continuïteit van de collectie.

representativiteit voor het Nederlandse taalgebied

De Commissie DBNL ziet er op toe dat in de collectie de verhouding tussen de hoeveelheid teksten uit Nederland en die van teksten uit Vlaanderen met elkaar in verhouding is. De *Werkgroep content* heeft uitdrukkelijk aangegeven daaraan aandacht te gaan besteden bij zijn advisering. Hij heeft in ieder geval al een inhaalbeweging in gang gezet voor ondervertegenwoordigde Vlaamse tijdschriften. De KB doet statistisch onderzoek naar de verhouding Nederland-Vlaanderen binnen de hele collectie. Als er onbalans blijkt te zijn, dan heeft het rechtzetten daarvan een hoge prioriteit.

veldverzoeken

Van het digitaliseringsgeld van de Taalunie wordt 5%, dat is € 28.000, gereserveerd voor verzoeken uit het veld om bepaalde tekstcollecties op te nemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om tekstcollecties rond een bepaald wetenschappelijk onderzoeksthema of werken die relevant zijn in het kader van een evenement of herdenking zoals de 100^{ste} geboortedag van een schrijver. In principe wordt aan de aanvragers ook een eigen financiële bijdrage gevraagd. De werkgroep heeft een voorstel voor een heldere aanmeldings- en behandelprocedure voor dergelijke verzoeken aangekondigd. De procedure zou in 2015 operationeel moeten zijn.

recente teksten

Opname van recent materiaal staat op de verlanglijst van zowel de gebruikers als van de *Werkgroep content*. Die laatste merkt daar overigens wel bij op dat de inspanningen en de kosten voor het verkrijgen van licenties redelijk moeten blijven en de aangroei van de collectie niet mogen hypothekeren. Tot medio 2016 zal in ieder geval alleen werk worden opgenomen waarvoor geen vergoeding hoeft te worden betaald (zie voor de rechtenstrategie 5.4).

publieksparticipatie en verantwoording

Via een jaarverslag, een jaarlijks actieplan en de website *dbnl.org* communiceren de Commissie DBNL en de KB met gebruikers en belanghebbende partijen over de keuzes en strategieën bij de opbouw van de collectie. Via de digitale DBNL-nieuwsbrief informeert de KB de gebruikers over ontwikkelingen en de nieuwste titels.

De *Werkgroep content* adviseert om een online community op te zetten waar gebruikers hun ervaringen, meningen en wensen met betrekking tot de DBNL kunnen delen. Dit idee wordt verder uitgewerkt.

5.2 De website *dbnl.org*

De collectie blijft tot eind 2017 beschikbaar via de bekende site *dbnl.org*. Daar kan gedigitaliseerd materiaal voor individueel gebruik worden gevonden, gelezen, gedownload e.d. De teksten worden net als voorheen in hun inhoudelijke samenhang gepresenteerd, dat wil zeggen met verwijzingen en context. Aan de website worden alleen op onderdelen verbeteringen doorgevoerd. Veel gebruikers lieten via het onderzoek van de Commissie DBNL in 2014 weten dat de zoekfunctie beter kan en dat de site overzichtelijker en aantrekkelijker zou moeten zijn. De KB zal deze aanpassingen in de loop van 2015 doen.

Voor de Taalunie is het essentieel dat de collectie ook na 2017 als een herkenbaar geheel en in samenhang wordt gepresenteerd op een manier die vergelijkbaar is met de presentatie via de huidige *dbnl.org* en die aansluit op de wensen en belangen van de verschillende gebruikersgroepen. De resultaten van het gebruikersonderzoek uit 2014 en van een peiling onder belanghebbende organisaties in 2014 wijzen uit dat de DBNL vooral hogelijk wordt gewaardeerd om de grote hoeveelheid in hoge kwaliteit

gedigitaliseerde teksten en ook omdat de teksten er in samenhang en context worden gepresenteerd.

Als tegen het eind van 2017 blijkt dat een aparte website nog steeds de beste optie is voor de presentatie, wordt er een nieuwe site gebouwd. Alle teksten zijn dan geïntegreerd in de infrastructuur van de KB. De site zal deel uit moeten gaan maken van de KB-softwareomgeving. Herbouw is dan nodig. Om te zorgen dat de presentatie zo goed mogelijk aansluit bij de wensen van gebruikers en belanghebbenden zal de KB vóórdat ze aan de herbouw begint, onderzoek doen onder de (groot)gebruikers en een aanvulling op het eerdere gebruikersonderzoek uit 2014 uitvoeren. De Taalunie zal de nieuwbouw financieren.

5.3 Presentatie in andere omgevingen (van derden)

De metadata worden in deze driejarenperiode geïntegreerd in die van de KB. Ze maken dan deel uit van het Gemeenschappelijk Geautomatiseerd Catalogussysteem (GGC). Daardoor kunnen zij hun weg vinden naar andere diensten en systemen, die voor de tekst terugverwijzen naar de KB-opslag. De DBNL-metadata kunnen rechtenvrij worden doorgeleverd aan derden.

In Nederland en Vlaanderen leeft de wens om metadata en teksten, behalve via de website ook op andere wijze te kunnen gebruiken. Een aantal organisaties ziet ten tijde van de opstelling van dit driejarenplan (eind 2014) al concrete mogelijkheden voor hergebruik. Voor de KB is dit opname in Delpher als onderdeel van de Nationale Digitale Bibliotheek-infrastructuur. Nederlandse wetenschappers zouden graag zien dat de teksten in Nederlab worden opgenomen. Bibliotheken in Vlaanderen willen de beschrijvende metadata in hun catalogus integreren met een link naar de tekst op DBNL. En Bibnet wil metadata en teksten in de eigen infrastructuur opnemen om ze te presenteren in de eigen vormgeving en daar eigen tools bij aan te bieden.

De Commissie DBNL wil gebruik en hergebruik van de collectie DBNL actief stimuleren. De KB zal inventariseren wat er leeft aan wensen op het gebied van hergebruik en – waar mogelijk- ook initiatieven voor hergebruik uitproberen. Ze zal het gebruik binnen gangbare open standaarden technisch faciliteren. Partijen die de data willen hergebruiken in een webomgeving zijn overigens zelf verantwoordelijk voor het verkrijgen van toestemming van auteursrechthebbers en voor de kosten van de presentatie.

5.4 Rechten

Nu de KB de partij is die de collectie DBNL beschikbaar stelt, is zij verantwoordelijk voor het regelen van de licenties. De KB is al langere tijd in gesprek met de auteursrechtenorganisaties om het materiaal dat via de grootschalige digitaliseringsprogramma's beschikbaar komt op een zorgvuldige manier te regelen. Daar gaat het echter om materiaal dat vooral binnen Nederland gepubliceerd is. In de DBNL gaat het ook om teksten die in Vlaanderen/België zijn gepubliceerd.

Bovendien moet er rekening worden gehouden met het gebruik en het hergebruik van de teksten in met name Vlaanderen.

De Taalunie heeft in 2014 een ad hoc werkgroep rechten ingesteld om een licentiestrategie voor te bereiden. De regeling van de auteurs- en databankrechten moet – dat spreekt vanzelf - zo veel mogelijk recht doen aan de belangen van alle betrokken partijen.

De strategie op de korte termijn, tot 2018

Totdat een definitieve strategie is vastgesteld en ten laatste tot eind 2015 wordt de volgende strategie gehanteerd:

Voor monografieën, die al vóór 1 januari 2015 in de collectie zaten, worden de rechten vooralsnog niet opnieuw geregeld. Voor nieuw toe te voegen teksten die auteursrechtelijk beschermd zijn, sluit de KB nog tot januari 2018 individuele licenties af. In juli 2015 neemt de KB daarvoor een nieuwe basislicentie in gebruik (zie bijlage 3). Verweesde werken worden geregistreerd conform de *Richtlijn Verweesde Werken*

Voor reeds gedigitaliseerde en nog te digitaliseren literaire tijdschriften zal een collectief contract gesloten worden met LIRA dat uiterlijk 1 januari 2016 moet ingaan. Voor zover de opname van in Vlaanderen (en eventueel in derde landen) uitgegeven tijdschriften niet met een collectief contract geregeld kan worden, worden auteurs, eventueel via uitgevers of redacties benaderd voor een individueel contract.

Strategie voor na 1 januari 2018

Het streven is op termijn de clearing-aanpak in lijn te brengen met het auteursrechtbeleid van de KB en een collectieve licentie af te sluiten met de Nederlandse CBO's Lira en Pictoright en zo mogelijk met Belgische CBO's, al dan niet via zustercontracten.

Zo'n collectief contract biedt meer zekerheid als er een wettelijke basis voor Extended Collective Licensing (ECL) is zoals nu (medio 2015) in de Nederlandse regering wordt besproken. Vooralsnog is het nog niet zeker of de betreffende wetgeving er inderdaad komt en zo ja, of de werking zich uitstrekt tot niet-Nederlandse rechthebbenden en of die al dan niet beperkt is tot beschikbaarstelling binnen Nederland. Het heeft geen zin daarop vooruit te lopen.

De Nederlandse regering zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2015 een beslissing nemen. Mocht de wet er niet komen of niet van toepassing zijn op bepaalde categorieën van rechthebbenden of bepaalde aspecten ervan die relevant zijn voor de beschikbaarstelling van de DBNL-collectie, dan is het alternatief de individuele clearing of een collectief contract binnen de kaders van de huidige wetgeving.

Het is dan ook denkbaar dat er na 2018 verschillende contractvormen naast elkaar gehanteerd worden. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat er met LIRA een collectieve overeenkomst wordt gesloten waarop de ECL van toepassing is en dat individuele

contracten worden gesloten met Vlaamse schrijvers mochten die niet binnen het bereik van dat collectieve contract vallen.

5.5 Communicatie

Specifieke communicatiemiddelen die de KB ter beschikking staan zijn de website *dbnl.org*, de DBNL-nieuwsbrief, veldraadplegingen, het jaarlijkse actieplan en het jaarverslag. Verder zijn er de communicatiemiddelen van de Taalunie en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek.

Communicatie met de doelgroepen heeft in het huidige driejarenplan een hoge prioriteit. Het gaat dan om wetenschappers, onderwijs en literatuur liefhebbers. Op voorstel van de *Werkgroep content* wordt op de *website dbnl.org* een online gebruikerscommunity ontwikkeld om voeling te houden met de wensen en behoeftes van de gebruikers.

De communicatiedoelstellingen op hoofdlijnen zijn:

- De gebruikers zijn goed geïnformeerd over en betrokken bij de opbouw en de presentatie van de collectie Deze gebruikersparticipatie staat in 2015 en 2016 vooral in het teken van de gewenste functionaliteit voor de website waarmee de databank ontsloten wordt.
- Belanghebbenden zijn bekend met de keuzes en strategieën die betrekking hebben op de opbouw van de collectie, de ontsluiting en beschikbaarstelling, en het rechtenbeleid. Zij krijgen jaarlijks gelegenheid om inspraak te hebben in de plannen.
- Gebruikers en belanghebbenden beschouwen de DBNL als een project van Nederland en Vlaanderen tezamen dat het hele Nederlandse taalgebied betreft. In alle communicatie worden deze aspecten waar mogelijk onder de aandacht gebracht.

De KB stelt in samenwerking met de Taalunie en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek een communicatieplan 2015-2017 op om deze doelen te bereiken.

6 Financiën

6.1 Begroting

De Taalunie stelt voor drie jaar een bedrag beschikbaar van in principe € 800.000 per jaar. Dit bedrag wordt jaarlijks beschikbaar gesteld op basis van een subsidieaanvraag en onder het voorbehoud dat het Comité van Ministers de betreffende jaarbegroting van de Taalunie goedkeurt. De jaarbegroting voor de DBNL is als volgt :

<i>webdienst:</i> € 120.000	Waaronder extern geplaatste servers; redactie, programmeerwerk t.b.v. webservers.
<i>algemene kosten:</i> € 120.000	Coördinatie, stagiaires, vrijwaringsregeling CBO's. Technisch werk t.a.v. laden en beheren data. Deelname van KB en Vlaamse Erfgoedbibliotheek aan de Commissie DBNL. Werking van de <i>Werkgroep content</i> .
<i>digitalisering:</i> € 560.000	Inspanningsverplichting voor circa 240.000 pagina's met een marge van 5%.

6.2 Nadere bepalingen

- De reguliere financiering door de Taalunie is niet bestemd voor de bekostiging van (her)gebruik van teksten door derden.
- De KB draagt bij aan de inbreng van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek in de Commissie DBNL. Ze vergoedt ook de kosten van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek voor het beheren van het secretariaat van de *Werkgroep content*. De KB kan verder met de Vlaamse Erfgoedbibliotheek ad hoc overeenkomsten sluiten voor het “verrichten van specifieke diensten”. Dit gaat ten laste van de post *algemene kosten*.
- Met Taaluniegeld worden vooralsnog tot medio 2016 alleen teksten gedigitaliseerd waarvoor de rechten niets kosten. De Commissie DBNL onderzoekt hoe zij daarmee om moet gaan en of en in hoeverre het opportuun is te zijner tijd af te wijken van het principe van gratis en/of open toegang voor alle gebruikers.
- Eventuele kosten voor de voortzetting van de ad hoc *Werkgroep rechten* in 2015 zal de Taalunie ad hoc voor haar rekening nemen.
- De kosten voor integratie van de DBNL in de structuur en werkwijze van de KB vallen buiten deze begroting.
- De bouw van een nieuwe website wordt ad hoc gefinancierd door de Taalunie. Hiervoor heeft de Taalunie 150.000 euro gereserveerd.
- Over extra kosten voor ad hoc werkzaamheden van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek moeten aparte afspraken gemaakt binnen de Commissie DBNL.

7 Tot slot: wat moet zijn bereikt op 31 december 2017

Integratie

- De DBNL is technisch en organisatorisch ingebed in de infrastructuur van de KB. De metadatering van DBNL is geïntegreerd in die van de KB.
- De DBNL is een open systeem dat meer mogelijkheden biedt voor hergebruik van metadata en teksten en van waaruit relaties kunnen worden gelegd naar interne en externe webbronnen.

Gebruikers

- Er is een goed functionerende online gebruikerscommunity.
- De KB heeft onderzoeken uitgevoerd naar het gebruik en het gewenste gebruik door de (groot)gebruikers. Met de resultaten wordt rekening gehouden bij de nieuwe aanpak voor de huidige website.
- Het gebruik van de DBNL is tenminste gelijk gebleven ten opzichte van voorgaande jaren.

Collectie

- Aan de collectie zijn met Taaluniegeld circa 750.000 pagina's toegevoegd.
- De collectie is aantoonbaar toegenomen naar het gestelde doel in 2025: de aanwezigheid van de belangrijkste primaire werken in de Nederlandstalige literatuur en de bijbehorende secundaire werken.
- Er is een plan voor de omgang met recente rechtendragende teksten.
- Er is een heldere, goed functionerende procedure voor veldverzoeken.

Website

- Tot eind 2017 blijft de DBNL op de oude voet beschikbaar via dbnl.org.
- De website dbnl.org is eind 2017 vervangen door een website of een vergelijkbare presentatie-omgeving die aansluit bij de infrastructuur van de KB.
- Bij het vernieuwen van de website is aantoonbaar rekening gehouden met het gebruikersonderzoek dat in 2014 is uitgevoerd en met de uitkomsten van gebruikersonderzoeken die de KB tussen 2015 en 2017 heeft uitgevoerd.
- Na 2017 worden de teksten nog steeds aangeboden met biografische en bibliografische context en onderlinge verwijzingen vergelijkbaar met de huidige presentatie.

Hergebruik

- Er is een duidelijk plan voor (her)gebruik door relevante organisaties.

Actieplannen en jaarverslagen

- Er zijn jaarverslagen en jaarlijkse actieplannen voor 2015, 2016, 2017.

Rechten

- In alle redelijkheid is voldaan aan wettelijke verplichtingen met betrekking tot auteursrechthebbenden.

Bijlage 1: Samenstelling Commissie DBNL en werkgroepen in 2015

Bijlage 2: DBNL-integratieprogramma

Bijlage 3: Basislicentie

Bijlage 1

Samenstelling Commissie DBNL en werkgroepen in 2015

Commissie DBNL

Geert Joris, Taalunie (voorzitter)

Ellen Fernhout (tot 01-07), Martijn Nicolaas (na 01-07), Taalunie

An Renard, Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Eva Wuyts, Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Lily Knibbeler (tot 01-06), Hildelies Balk-Pennington de Jongh (na 01-06), KB

(Mireille Kok (tot 01-06), Jan Bos (na 01-06) KB

Opdracht: het beleid bepalen van de DBNL, opstellen van meerjarenbeleidsplannen en jaarlijkse evaluatie van de uitvoering

Werkgroep content

Geert Buelens (voorzitter), op voordracht van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Jan Bos, KB

Arno Kuipers, KB

Saskia Scheltjens, op voordracht van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Secretaris: David Coppoolse, Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Waarnemers: Cees Klapwijk, KB; Ellen Fernhout (tot 01-07), Martijn Nicolaas (na 01-07), Taalunie

Opdracht: adviseren aan de Commissie DBNL over alle zaken die de inhoud van de DBNL-collectie betreffen. Jaarlijks een lijst van te digitaliseren titels opstellen.

pool van deskundigen

De *Werkgroep content* laat zich bijstaan door een pool van deskundigen. Die dekt de verschillende periodes en specialisaties af, alsook de belangrijkste gebruikersgroepen (academische onderzoekers, onderwijsveld, bibliotheekveld). Hij bevat zowel jonge (digital natives) als wat oudere specialisten. Op 01-01-2015 bestond de pool uit :

Kevin Absillis, Kevin

Frans Blom, Frans

Koen Calis, Koen

Steven Delarue

Jeroen Deploige,

Helmer Helmers

Siegfried Huigen

Lotte Jensen

Jos Joosten

Mike Kestemont

Inger Leemans

Marc van Oostendorp

Miriam Piters

Els Stronks

Veerle Uyttersprot

Bert Van Raemdonck

Werkgroep rechten ad hoc

Ellen Fernhout, (tot 01-07 voorzitter), Taalunie

Jan Braeckman, Bibnet, op voordacht van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Jan Bos, KB

Sophie Ham, KB

Inge Van Nieuwerburgh, op voordracht van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Opdracht:

Korte termijn: advies over de wijze van omgaan met de bestaande rechtensituatie vanaf het moment dat de KB de verantwoordelijkheid krijgt om de collectie publiceren.

Lange termijn: ontwerpen van een of meer scenario's voor de rechtenstrategie. De strategie moet rekening houden met nog te maken beleidskeuzes, zoals wie gaat op welke plaats de teksten online beschikbaar stellen, wat zijn de gebruikerswensen, welk materiaal wordt gedigitaliseerd etc.

Werkgroep gebruikersonderzoek (2014)

Koen Calis, OB Brugge

David Coppoolse, Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Cees Klapwijk, Stichting DBNL

Martijn Laan, KB

Astrid van Wesenbeeck KB.

Het gebruikersonderzoek werd uitgevoerd door ICSB, Marketing en Strategie (Capelle aan den IJssel)

Bijlage 2

DBNL-integratieprogramma

In het integratietraject wordt het werk proces van de DBNL opgenomen in dat van de KB met behoud van kwaliteiten en rijkdom van beide processen en met behoud van de rijkdom van de huidige DBNL-dienst.

Er zal ook na 2017 een DBNL-dienst herkenbaar zijn.

De beoogde eindsituatie zoals omschreven in het Integratieplan DBNL, 23 juni 2014:

- De gebruiker krijgt via de Nationale Digitale Bibliotheek toegang tot alle gedigitaliseerde teksten (zowel die van Delpher als die van de DBNL, zowel via één of meerdere eindgebruikersdiensten als via dataservices (op basis van 'één keer opslaan, meerdere keren gebruiken').
- Het werkproces om 99,995% correct herkende tekst te produceren is ingebed in de KB-organisatie en kan ook voor andere stromen dan die van de Taalunie worden ingezet.
- Er is ruimte om een deel van het te digitaliseren materiaal voor deze stroom op basis van 'veldverzoeken' (digitisation on demand) te selecteren.
- De auteursrechtelijke status van het DBNL-corpus is bekend en kan worden beheerst.
- De rijkdom van de DBNL-(context)metadata - met name die binnen teksten, waarbij wordt aangegeven dat een bepaalde recensie *over* een bepaalde auteur gaat- blijft behouden. De verdere ontwikkeling hiervan hangt af van het gebruikersoordeel en van de verdere ontwikkelingen op het gebied van Linked Data bij de KB, een gebied waarin de KB de komende jaren verder gaat investeren.
- De dataset DBNL blijft via een DBNL- website gratis beschikbaar, de eerste drie jaar nog op de oude voet. De ontwikkeling ervan in die periode en de toekomst van de website na 2017 hangt nauw samen met resultaten vanuit de Werkgroep content en het gebruikersonderzoek .

Ten behoeve van de integratie zijn de volgende acties en projecten opgestart:

Project/actie	Looptijd	Resultaat	Toelichting
Auteursrecht-strategie DBNL-collectie	2015 – 2017	Auteursrechten-beleid in lijn met KB-aanpak	Streven naar collectieve licenties met CBO's in Nederland en Vlaanderen; nieuwe basislicentie voor monografieën per 1 juli 2015.
DBNL-GGC registratie	feb. – sept. 2015	Huidige en nieuwe DBNL-titels in GGC	Via een match & merge proces bestaande DBNL-titels in het GGC opnemen en een proces voor nieuwe titels opleveren
Opfrissen www.dbnl.org	juni – dec. 2015	Actueel ogende website	Aanbevelingen uit gebruikersonderzoek m.b.t. zoekfunctionaliteit en presentatie uitvoeren en tijdsbalkfunctie toevoegen.
DBNL-titels in Delpher	juni 2015 – mrt 2016	DBNL-titels ook vindbaar via Delpher	DBNL fulltext en metadata worden geïndexeerd voor doorzoekbaarheid in Delpher; presentatie van de gevonden resultaten in DBNL.
Proces-, data- en systeemintegratie	2016 – 2017	DBNL-proces opgenomen in dat van de KB	In de eindsituatie worden de data eenmalig opgeslagen en kunnen ze op meerdere platforms beschikbaar worden gesteld.
Inhoudelijke synergie KB-diensten	2015 – 2017	Overzichtelijke literaire tekst- en contextdiensten	Diensten als DBNL, Literatuurplein, Poëziesite, Poëziebieb, Leesplein, BLTVN enz. krijgen een eigen rol en functie, met relaties, zonder overlap.

Bijlage 3: Tekst basislicentie

Tekst voor de licentieovereenkomst in het kader van de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, zoals goedgekeurd door de Commissie DBNL op 12 -06-2015

(De erven van)(naam van de auteur/maker),

Straat en huisnummer:

Postcode en plaats.....

E-mail:

Tel.:

hierna genoemd: de Rechthebbende,

en

de Koninklijke Bibliotheek,

gevestigd aan de Prins Willem-Alexanderhof 5, 2595 BE Den Haag, Nederland,

komen

met betrekking tot de volgende publicatie:

.....

(auteur, titel(s), plaats van uitgave, uitgever, jaar van uitgave)

waarvan de Rechthebbende het auteursrecht bezit op:

de tekst/illustraties/het gehele werk/.....

(doorhalen of aanvullen wat van toepassing is),

hierna genoemd: het Werk,

en overwegende dat:

- a. de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (hierna: DBNL), een initiatief van de Stichting DBNL, in 2015 is opgegaan in de Koninklijke Bibliotheek en wordt gefinancierd door de Taalunie;
- b. de Koninklijke Bibliotheek zich als de Nationale Bibliotheek van Nederland onder meer bezig houdt met de opbouw van collecties van gedrukte en digitale werken en de (duurzame) beschikbaarstelling daarvan
- c. de Vlaamse Erfgoed Bibliotheek, de Koninklijke Bibliotheek en de Taalunie, via hun vertegenwoordiging in de Commissie DBNL verantwoordelijk zijn voor de selectie van teksten die ten behoeve van de DBNL-databank worden gedigitaliseerd en online beschikbaar gesteld;
- d. deze selectie bestaat uit Nederlandstalige teksten, afkomstig uit het hele Nederlandse taalgebied, te weten Vlaanderen, Nederland, het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden en Suriname;

het volgende overeen:

1. De Rechthebbende geeft de Koninklijke Bibliotheek toestemming om het Werk zonder betaling van een vergoeding en voor zo lang het auteursrecht op het Werk duurt:

- a. wereldwijd online toegankelijk te maken voor gebruikers van de DBNL-databank via de website(s) van de Koninklijke Bibliotheek, waaronder maar niet beperkt tot www.dbnl.org;
- b. op papier of in digitale vorm te verveelvoudigen en door te leveren aan:
 - i. non-profit instellingen, zoals bibliotheken, die de DBNL-databank of een deel daarvan op woord doorzoekbaar willen maken en/of korte citaten ervan willen tonen;
 - ii. onderzoekers en onderzoeksgroepen die het Werk in een besloten omgeving willen bestuderen voor wetenschappelijke doeleinden.

2. Tenzij hiertoe een expliciete overeenkomst met de Rechthebbende is afgesloten, is het de Koninklijke Bibliotheek *niet* toegestaan om, via zogenaamde sublicenties, met derden overeen te komen dat zij het Werk mogen verveelvoudigen, verspreiden en/of openbaar maken.
3. Onderzoekers, studenten en andere geïnteresseerden mogen:
 - a. het Werk online raadplegen en op alle mogelijke aspecten doorzoeken en inventariseren ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek;
 - b. een digitale kopie van het Werk voor eigen onderzoek of studie opslaan op een digitale informatiedrager;
 - c. een papieren afdruk van het Werk maken voor eigen onderzoek of studie;
 - d. het Werk hergebruiken op de wijzen die wettelijk zijn toegestaan (zoals het opnemen van citaten met bronvermelding in onderzoeksresultaten die openbaar worden gemaakt).
4. De Koninklijke Bibliotheek zal een registratie bijhouden waarin de contactgegevens van de Rechthebbende(n) zijn opgenomen. Deze informatie kan op verzoek beschikbaar worden gesteld aan derden.
5. Wanneer de Rechthebbende op enig moment na het aangaan van deze overeenkomst schriftelijk verzoekt om het Werk niet langer voor algemene raadpleging beschikbaar te stellen zal de Koninklijke Bibliotheek de online beschikbaarstelling beëindigen zo snel als technisch en praktisch uitvoerbaar is.
6. De Rechthebbende verklaart dat hij/zij over alle auteursrechten op het Werk beschikt om deze licentie te kunnen verlenen en vrijwaart de Koninklijke Bibliotheek voor alle vorderingen van derden dienaangaande.
7. Wanneer op enig moment na het aangaan van deze overeenkomst een partij overlijdt of ophoudt te bestaan, zullen de plichten en rechten van deze overeenkomst overgaan op zijn/haar erfgenaam of rechtsopvolger voor zo lang het auteursrecht duurt. Ingeval de Koninklijke Bibliotheek ophoudt te bestaan, gaan de rechten en plichten van deze overeenkomst over op de rechtsopvolger ten aanzien van de DBNL-databank.
8. Deze overeenkomst treedt in werking op de dag waarop de laatste van beide partijen de overeenkomst heeft getekend.
9. Omdat de Koninklijke Bibliotheek in Nederland is gevestigd, is op deze overeenkomst het Nederlandse recht van toepassing en is de Haagse rechtbank bevoegd, tenzij partijen gezamenlijk tot mediation besluiten.

Voor de Koninklijke Bibliotheek,

Voor de Rechthebbende,

Handtekening

idem

Naam

Datum

Plaats